

Wettelijke basis voor het samenwerkingsverband GBO

De wettelijke basis voor het samenwerkingsverband geïntegreerd breed onthaal wordt gelegd binnen het nieuwe **decreet lokaal sociaal beleid**. In uitvoering van het decreet lokaal sociaal beleid heeft de Vlaamse Regering op 30 november 2018 definitief het besluit over het lokaal sociaal beleid goedgekeurd. Het besluit geeft verdere invulling aan de functies en werkingsprincipes van het samenwerkingsverband geïntegreerd breed onthaal.

Lokale besturen hebben in het kader van dit decreet de opdracht er voor te zorgen dat mensen een menswaardig bestaan kunnen leiden, door als lokaal bestuur een maximale toegang tot de **sociale grondrechten** te verzekeren. Hier voor is een sterk lokaal sociaal beleid nodig. Het decreet creëert kaders, standaarden en randvoorwaarden die de lokale besturen kunnen helpen om de doelstellingen van het lokaal sociaal beleid te verwezenlijken.

Deze doelstellingen worden op 3 niveaus geformuleerd

- Op het **strategisch niveau** gaat het over de ontwikkelen van een integraal en inclusief lokaal sociaal beleid dat deel uitmaakt van het meerjarenplan van het lokale bestuur.
- Op **tactisch niveau** verwachten we dat de lokale besturen via het bevorderen van het overleg en de afstemming tussen de lokale actoren tot een complementair aanbod aan lokale sociale hulp- en dienstverlening komen dat maximaal is afgestemd op de lokale behoeften.
- Op **operationeel niveau** stellen we het volgende voorop:
 - het realiseren van toegankelijke lokale sociale hulp- en dienstverlening en het aanpakken van de onderbescherming
 - via het Sociaal Huis
 - via het realiseren van Geïntegreerd Breed Onthaal
 - via de Huizen van het Kind
 - het nemen van maatregelen die de vermaatschappelijking van de lokale sociale hulp- en dienstverlening stimuleren.

Hoe een samenwerkingsverband GBO realiseren?

Het lokaal bestuur is verantwoordelijk voor de realisatie van **het sociaal huis** als herkenbaar lokaal aanspreekpunt. Vanuit het Sociaal Huis bouwt het lokaal bestuur het samenwerkingsverband Geïntegreerd Breed Onthaal uit dat prioritair gericht is op het verhogen van de toegankelijkheid en de bereikbaarheid van de lokale sociale hulp- en dienstverlening en de aanpak van onderbescherming.

Hoe vinden burgers een antwoord op hun hulpvraag? In onderstaande schema trachten we dit in kaart te brengen.

Hoe vinden de burgers een antwoord op hun hulpvraag?

1. LAAGDREMPELIGE BASISVOORZIENINGEN

- ↳ Burger komt niet voor een probleem
- ↳ Burger komt voor ontmoeting, activiteit, belangenbehartiging,...
- ↳ Indien toch vragen of bij signaal van burger → schakelen naar ander hulpaanbod bv lokaal dienstencentrum, buurtwerk,...

2. DUIDELIJKE CONCRETE VRAAG NAAR HULP

- ↳ Burger gaat naar een organisatie met een hulp- of dienstverleningsaanbod dat een antwoord kan bieden op de vraag
- ↳ Vb: loket kinderopvang, loket zorgkas (VSB), DMW ziekenfonds, OCMW, CAW, woonzorgvoorziening, rechtstreeks toegankelijke hulp VAPH,
- ↳ NOOD AAN BREDERE VRAAGVERHELDERING

3. BURGER HEEFT VRAAG MAAR WEET NIET WAAR TERECHT

- ↳ Sociaal huis (OCMW)
 - ↳ CAW
 - ↳ DMW van de ziekenfondsen
- ↳
- SAMENWERKINGSVERBAND**

GEÏNTEGREERD BREED ONTHAAL

 - Gezamenlijke expertise
 - Vermijden van een 'tweede onthaal'
 - Brede verkenning, onafhankelijk van het eigen aanbod
 - Terugvalbasis voor wie in het voortraject vastloopt
 - Rechtenverkenning en realisatie

4. BURGER HEEFT NODEN MAAR VINDT WEG NIET OF HEEFT AFGEHAAKT

- ↳ Samenwerkingsverband GBO neemt zelf initiatief proactief en outreachend

Het **samenwerkingsverband Geïntegreerd Breed Onthaal (GBO)** staat in voor een breed generalistisch onthaal voor vragen die materieel, psychosociaal, juridisch of meer zorggerelateerd zijn. Hiervoor bundelen de **eerstelijns welzijnsdiensten die een wettelijke onthaalopdracht** hebben, m.n. het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn (**OCMW**), het erkende centrum voor algemeen welzijnswerk (**CAW**) en de erkende diensten maatschappelijk werk van de ziekenfondsen (**DMW**) hun krachten. Zij worden de kernactoren van het Geïntegreerd Breed Onthaal genoemd.

Met het Geïntegreerd Breed Onthaal willen we **de expertise** van de drie eerstelijns welzijns diensten maximaal delen, zodat deze in elk onthaalgesprek kan ingezet worden. Op die manier realiseren we een zeer **brede vraagverheldering, geïntegreerde en integrale onthaaltrajecten** en **gerichte acties naar kwetsbare doelgroepen** om hun **rechten te verkennen en te realiseren** en **onderbescherming** tegen te gaan. Elke kernactor is verantwoordelijk om binnen het samenwerkingsverband het onthaal als hulpverleningsvorm te organiseren. Dit kan er onder meer voor zorgen dat mensen niet onnodig doorverwezen worden en niet op meerdere plaatsen hun verhaal opnieuw moeten doen. Op die

Wat is

-
-
- G
- de
- ...

manier kan elke burger – en in het bijzonder de meest kwetsbare burger – snel en binnen een aanvaardbare afstand van zijn woonplaats verder geholpen worden.

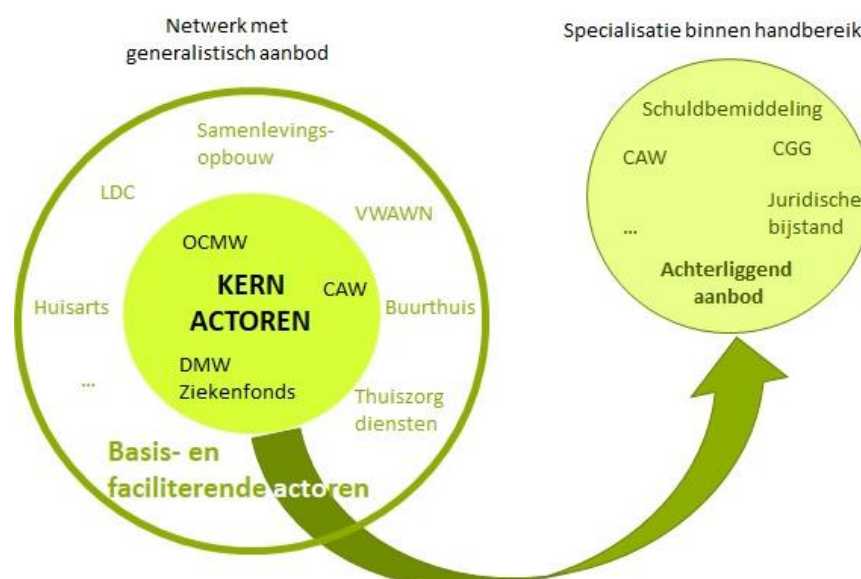
Aangezien de **klemtoon op de meest kwetsbaren** ligt, is het belangrijk dat de hulp- en dienstverlening nauw aansluit bij de leefwereld van de meest kwetsbaren. Dit betekent dat hulpverleners de potentiële hulpvragers **pro-actief** en **outreaching** benaderen. Een werkzame methode om dit effectief te doen is via **actieve rechtenverkenning en –realisatie**.

Op basis van een brede vraagverheldering wordt nagegaan welke hulp ze nog kunnen gebruiken, informeren ze hen, verstrekken ze hen advies, verwijzen ze hen, met respect voor de keuzevrijheid van de cliënt, naar de gepaste hulp- en dienstverlening door. De cliënt kan na de **doorverwijzing** naar andere (gespecialiseerde) diensten in het **achterliggend aanbod**, steeds terugvallen op het GBO als blijkt dat er nog vragen zijn of er nieuwe vragen/problemen opduiken.

Om dit te realiseren dient het GBO een **samenwerking** op te zetten met **lokale basis- of faciliterende actoren**. De faciliterende en basisactoren zijn voorzieningen uit de nulde of eerste lijn (o.a. instituten samenlevingsopbouw, armoedeverenigingen, huisartsen, thuiszorgdiensten, huizen van het kind, buurtwerk ...). Het betreft vindplaatsen voor kwetsbare personen of diensten die in contact komen met of signalen opvangen van kwetsbare personen. Dit zijn noodzakelijke partners om een proactieve of outreachende invulling van de hulp- en dienstverlening te verzekeren. Zij leiden toe naar de kernactoren voor een brede vraagverheldering en/of bieden ondersteuning vanuit hun eigen werking.

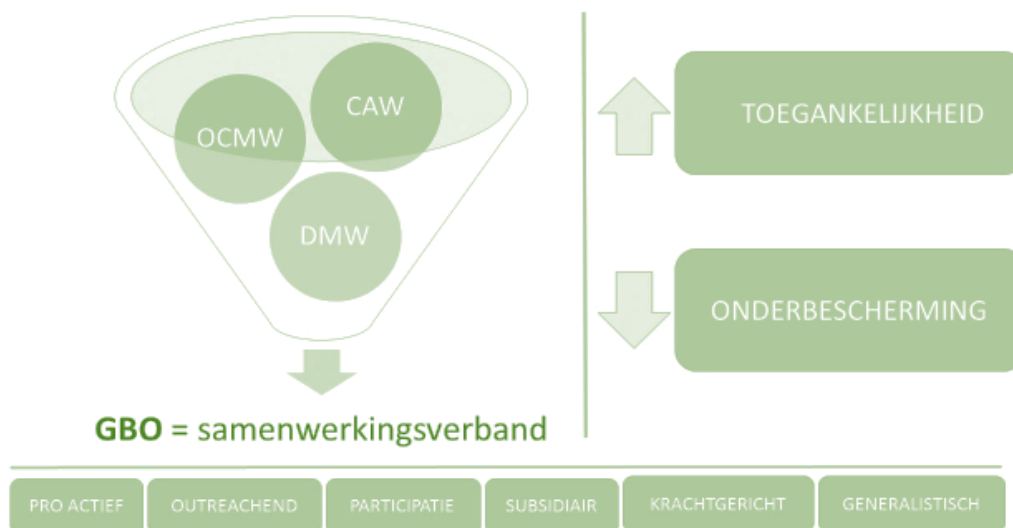
Gezien de vaak **meervoudige complexe context van maatschappelijk kwetsbare groepen** is een **integrale benadering** door het GBO noodzakelijk. Een generalist heeft een brede kennis van meerdere domeinen, richt zich integraal op het functioneren van personen op alle levensdomeinen, voert een scala aan lichte interventies uit, schakelt tussen specialisten vanuit leefwereldperspectief, heeft oog voor problemen en mogelijkheden en kansen, verbindt hulp- en dienstverlening met maatschappelijke participatie en andersom en werkt tot slot met individuen, systemen en/of groepen. Dit **generalistisch perspectief** is cruciaal maar tegelijk moet meer **gespecialiseerde hulp** vlot en naadloos binnen bereik zijn.

Het samenwerkingsverband GBO dient ontwikkeld en uitgevoerd te worden op maat van de lokale situatie én de doelgroepen die men met specifieke acties wil bereiken.

Werkingsprincipes van het samenwerkingsverband GBO

De 3 kernactoren vormen samen het samenwerkingsverband Geïntegreerd Breed Onthaal om de doelstellingen inzake het verhogen van de toegankelijkheid van de hulp- en dienstverlening en het verlagen van de onderbescherming, te realiseren.

Om dit op een goede manier te doen dienen de samenwerkingsverbanden GBO volgende **werkingsprincipes** in praktijk te brengen: pro-actief werken, outreachend werken, participatie, subsidiair inzetten van de hulpverlening, krachtgericht werken en generalistisch werken. De werkingsprincipes ¹ kunnen zowel vertaald worden naar de relatie tussen hulpverlener en cliënt, als naar het niveau van het samenwerkingsverband.

Op niveau van samenwerkingsverband	Op niveau van hulpverlener-cliënt
 <ul style="list-style-type: none"> Gezamenlijke proactieve acties opzetten om mensen in kennis te stellen over hun rechten en het hulpaanbod Outreachend handelen: gerichte methodieken inzetten om moeilijk bereikbare en hulpbehoevende personen op te zoeken en te bereiken in de eigen leefwereld Regie: Het lokaal bestuur heeft de eindverantwoordelijkheid over de regie. Er dienen duidelijke en transparante afspraken gemaakt te worden over de verdeling van taken en verantwoordelijkheden binnen het samenwerkingsverband Kennis en expertise binnen het samenwerkingsverband te delen en innovatieve praktijken op te stellen Elk kernactor zet voldoende tijd, ruimte en middelen in Gezamenlijk inzetten op de competentieversterking van hulpverleners 	 <ul style="list-style-type: none"> Pro-actieve acties uitvoeren: informeren over, verkennen en toekennen van rechten Outreachend handelen. Actief op zoek gaan naar de meest kwetsbare doelgroep en verplaatsen naar leefwereld Generalistisch werken: holistisch, alle levensdomeinen Positieve hulpverleningsrelatie: respect, vertrouwen, betrokkenheid, empathie, aanvaarding en oprechtheid, waarden en normen! Krachtgericht werken: van cliënt en sociaal netwerk, cliënt regie over hv proces Participatief werken. Aanklampend werken Hulpverleningstraject opvolgen van de gebruiker Deze werkingsprincipes zijn ondeelbaar en er dient op evenwaardige wijze op alle principes ingezet worden.

¹ De werkingsprincipes kan u raadplegen op <https://www.departementwvg.be/documenten/documentatie-ge%C3%AFntegreerd-breed-onthaal>

Het samenwerkingsverband maakt duidelijke en transparante **afspraken over de verdeling van taken** en verantwoordelijkheden, waaronder de wijze waarop **regie** door het lokaal bestuur wordt gerealiseerd. De regie voldoet aan al de volgende voorwaarden:

- een draagvlak creëren;
- het proces faciliteren en de communicatie tussen de verschillende partners ondersteunen;
- een synthese maken van de behoeften en verwachtingen en op basis daarvan de nodige beslissingen nemen;
- de beslissingen verantwoorden aan alle partners binnen het samenwerkingsverband;

LSB, GBO en ELZ

ELZ als geografische afbakening

De eerstelijnszone is de geografische afbakening waarin meerdere lokale besturen samen met de andere kernpartners van het GBO en de basis- en faciliterende actoren het samenwerkingsverband geïntegreerd breed onthaal ondersteunen. Samen met andere partners binnen de eerstelijnszone worden randvoorwaarden gecreëerd om tot een goede ontwikkeling van de functies en werkingsprincipes van het GBO te komen. Het lokaal bestuur voert de regie over het GBO, al dan niet in samenwerking met andere lokale besturen.

ELZ als niche van achterliggend aanbod

Ook vormen de eerstelijnszones een ondersteunende structuur voor een betere samenwerking en afstemming van zorg- en welzijnsactoren waar het samenwerkingsverband geïntegreerd breed onthaal naar kan doorverwijzen wanneer blijkt dat er meer nood is aan meer gespecialiseerd achterliggend aanbod

Schaalgrootte

Het lokaal bestuur vertrekt vanuit een omgevingsanalyse om lokale kwetsbare doelgroepen te detecteren en om hen via het samenwerkingsverband GBO proactief en outreachend te kunnen benaderen om rechten te detecteren en te realiseren. De eerstelijnszone is een forum waar lokale besturen de nodige input vanuit de zorg- en welzijnsvoorzieningen krijgen om noden en kwetsbare doelgroepen op grotere schaal te identificeren.

Samenwerkingsverband GBO als voortraject van zorgcoördinatie binnen ELZ

Indien uit de vraagverheldering door de kernactoren blijkt dat de problematiek meervoudig en complex is, en dat een hulpverleningstraject en/of zorgcoördinatie nodig is, dan vormt de vraagverheldering uitgevoerd in het kader van het GBO een waardevolle bijdrage aan het voortraject hiervan. Vanuit hun gedeelde expertise kunnen de kernactoren binnen het samenwerkingsverband de situatie zeer breed verkennen. Dit kan dan een goede voorbereiding vormen van een zorg- en ondersteuningsproces, en verhoogt de kansen op een succesvol proces en de reductie van crisissituaties. Als blijkt dat hulpverleningstrajecten en/of zorgcoördinatie nodig zijn, zullen de kernactoren hiervoor toeleiden naar de meest geschikte hulp- en zorgverleners, met respect voor de keuzevrijheid van de cliënt, en de gegevens uit de vraagverheldering delen, met zijn akkoord.

Praktijkvoorbeeld op lokaal niveau: 'Gent Zuid: Doelgericht Rechten Toekennen': Vanuit de veronderstelling dat de rechten van cliënten - die reeds gekend zijn door of in begeleiding zijn bij het OCMW - in de praktijk niet altijd volledig zijn gerealiseerd, ging een OCMW medewerker bij mensen op huisbezoek om samen met de persoon na te gaan welke van de sociale rechten al toegekend waren en welke nog niet, om deze alsnog te realiseren. Vanuit deze actieve, outreachende en positieve aanpak van de hulpverlener, groeide het vertrouwen van de cliënt, waardoor er ook andere vragen/situaties verkend konden worden om hierop de adequate antwoorden te kunnen bieden.

Praktijkvoorbeeld op Vlaams niveau: Binnen de doelgroep van personen met (een vermoeden van) handicap richten we ons in het bijzonder op jongeren met een handicapspecifieke nood of met leer- en opvoedingsmoeilijkheden. Zij hebben school gelopen binnen BuSO of binnen het reguliere onderwijs binnen het M-decreet. Deze jongeren stromen uit het secundair onderwijs uit en zijn kwetsbaar omwille van hun beperkte persoonlijke vaardigheden of contextmogelijkheden. Met het GBBO willen we ervoor zorgen dat jongeren in deze kwetsbare doelgroep effectief hun rechten verkrijgen. Een bijzonder aandachtspunt daarbij is de toeleiding naar een betekenisvolle activiteit in de samenleving en afgestemd op de mogelijkheden: dagbesteding, arbeidsmatige activiteit, activiteit binnen de sociale economie of regulier werk. Het GBO samenwerkingsverband betreft hiervoor Rechtstreeks Toegankelijk Hulpaanbod binnen VAPH, BUSO scholen en Centra voor Leerlingenbegeleiding (CLB) om via deze samenwerking de jongeren de nodige ondersteuning en dienstverlening te kunnen bieden. Proactieve actie en aanklappend ondersteunen zijn bij deze kwetsbare doelgroep belangrijke hefboomen om de toegankelijkheid naar hulp- en dienstverlening te vergroten, onderbescherming tegen te gaan en rechten toe te kennen.

Meer informatie

<https://www.departementwvg.be/lokaal-sociaal-beleid>

<https://www.departementwvg.be/regelgeving-lokaal-sociaal-beleid>

<https://www.departementwvg.be/welzijn-en-samenleving/gbo>

Voor meer informatie kunt u ook contact opnemen met:

Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin - Afdeling Welzijn en Samenleving

Koning Albert II-laan 35, bus 30, 1030 Brussel

Tel: 02 553 33 30

Fax: 02 553 33 60

E-mail: welzijnsamenleving@wvg.vlaanderen.be

Contactpersonen:

Antwerpen:

Dirk Van Noten

Dirk.vannoten@wvg.vlaanderen.be

0477 80 76 22

Limburg:

Lily de Renet

Lily.derenet@wvg.vlaanderen.be

0492 38 08 31

Oost-Vlaanderen:

Katelijnn Van Horebeek

Katelijnn.vanhorebeek@wvg.vlaanderen.be

0492 38 08 35

Vlaams-Brabant:

Ingrid Tack

Ingrid.tack@wvg.vlaanderen.be

0492 38 08 34

West-Vlaanderen:

Ingrid Vyvey

Ingrid.vyvey@wvg.vlaanderen.be

0497 05 39 77